

Prezimana u vokativu

Novoselić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:218551>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-21**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Preddiplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti i pedagogije

Ivana Novoselić

PREZIMENA U VOKATIVU

Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Maja Glušac

Osijek, 2021.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Odsjek za hrvatski jezik i književnost
Preddiplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti i pedagogije

Ivana Novoselić

PREZIMENA U VOKATIVU

Završni rad

Područje humanističkih znanosti, polje filologija, grana kroatistika

Mentorica: doc. dr. sc. Maja Glušac

Osijek, 2021.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku 8. rujna 2021.

Ivana Novoselić, 0122230740

ime i prezime studenta, JMBAG

SAŽETAK

Ovaj rad donosi pregled literature o uporabi vokativnih nastavaka u hrvatskim prezimenima. Nakon pregleda literature o vokativu prezimena, u radu je naglasak stavljen na istraživanje o uporabi vokativnih nastavaka za šesnaest prezimena. Cilj je istraživanja prikazati učestalost odstupanja od pravila o vokativnim nastavcima u prezimenima, a pritom se u obzir uzima i regionalna pripadnost ispitanika. Rezultati provedenog istraživanja prikazani su pomoću tortnih grafikona, a potom i tablično u postotcima za svaku pojedinu regiju te su uspoređeni s pravilima o vokativnim nastavcima koja bilježe gramatike hrvatskog jezika. Analizom odgovora utvrđena je učestalost odstupanja od pravilne uporabe vokativnih nastavaka.

Ključne riječi: gramatika, vokativ, nastavci, prezime

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ONOMASTIKA.....	2
2.1. Djelatnost hrvatskih onomastičara.....	2
2.2. O povijesti hrvatske onomastike.....	3
2.3. Osnovna onomastička terminologija.....	4
2.4. Izazovi i potrebe suvremene hrvatske onomastike.....	5
3. VOKATIV.....	6
3.1. Pregled literature o vokativu prezimena.....	6
4. PREZIMENA U VOKATIVU.....	8
4.1. Opis metodologije i ciljevi istraživanja.....	8
4.2. Rezultati istraživanja.....	9
5. ZAKLJUČAK.....	21
6. LITERATURA.....	22

1. UVOD

Tema su ovog rada prezimena u vokativu. Suvremeni jezični savjetničari uglavnom ne posvećuju dovoljno pozornosti vokativu prezimena. U radu će najprije biti riječi o onomastici i onomastičkoj literaturi, nakon čega slijedi prikaz literature o vokativu prezimena. Pod pretpostavkom da se na visokoškolskim ustanovama upotrebljava standardni jezik, cilj je rada istražiti koliko studenti kao noviji govornici slijede propisanu normu hrvatskoga standardnog jezika, odnosno uolikoj su mjeri drugačije izgovorne varijante prezimena u vokativu od priručnicima propisanih rješenja. Također, cilj je utvrditi postoje li razlike u učestalosti odstupanja od norme ovisno o regiji iz koje ispitanici dolaze. U analizi pogrešaka upotrebljavano je pet različitih jezičnih priručnika koji se bave istraživanom problematikom. U posljednjem će dijelu rada biti prikazani rezultati istraživanja te će se iznijeti zaključak.

2. ONOMASTIKA

Onomastika se kao lingvistička disciplina bavi proučavanjem imena. Frančić (2015: 75) navodi kako se imenima služimo pri orijentaciji u prostoru u kojem živimo (toponimi), pri komunikaciji s ljudima na koje smo upućeni (antroponimi) te pri snalaženju u svijetu materijalnih i nematerijalnih proizvoda ljudskog uma (krematonimi). Imena se uglavnom pojavljuju ili u gramatičkom broju jednine ili u gramatičkom broju množine, a tek se iznimno rabe jedninska imena u množini (npr. *U Hrvatskoj je najviše Horvata*).

Budući da je ime ponajprije jezični znak, onomastika se smatra jezikoslovnom disciplinom te je pretkaziva njegova pojavnost u jezikoslovnim djelima. No „izvanlingvističnost imenskoga znaka zahtijeva izlaz iz jezikoslovnih okvira u povijest, zemljopis, etnologiju, demografiju, antropologiju, sociologiju... kako bi se sagledala i objasnila kompleksnost imena – njegova postanka, razmještaja i funkcioniranja" (Frančić, 2015: 76). Brozović Rončević (2010: 37) navodi kako su onomastička istraživanja nužno interdisciplinarna, a rezultati istraživanja drugih znanosti mogu znatno pridonijeti ispravnom tumačenju pojedinog imena, njegove etiologije i etimologije.

2.1. Djelatnost hrvatskih onomastičara

Frančić (2015: 79) objašnjava kako hrvatski onomastičari popisuju i primjerenim znanstvenim metodama opisuju imensku građu prikupljenu za terenskih i arhivskih istraživanja. No samom istraživanju zapravo prethodi detaljno planiranje, izrada upitnika za terenski rad, ali i tablica i programa za upisivanje građe s terena ili iz arhivskih vrela. Rezultati opisa i obrade prikupljene građe zatim se objavljuju u knjigama i radovima manjeg opsega u znanstvenim i stručnim časopisima: „Hrvatskim su onomastičarima otvorene stranice mnogih jezikoslovnih časopisa s obzirom na činjenicu da je onomastika jezikoslovna disciplina, a jedan je od njih specijaliziran isključivo za imensku problematiku – *Folia onomastica Croatica*, koji se u izdanju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti tiska jednom godišnje, a o njegovoj vrsnoći govori činjenica da je kategoriziran kao časopis a1" (Frančić, 2015: 79). Pored toga, rezultate svojih istraživanja hrvatski onomastičari imaju priliku prezentirati na znanstvenim skupovima. Važno je spomenuti i međunarodni znanstveni skup *Skokovi etimološko-onomastički susreti*, koji svake četiri godine organizira razred za filološke znanosti HAZU-a, a čijim su sudionicima, uz etimologe, i hrvatski i strani onomastičari.

2.2. O povijesti hrvatske onomastike

Za razumijevanje sadašnjosti hrvatske onomastike potrebno je poznavati najvažnije činjenice koje su njezinu povijest obilježile. Na tragu prvog sustavnoga pristupa bavljenju imenima bio je već Pavao Ritter Vitezović na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće, no pravi onomastički počeci naziru se potkraj 19. stoljeća kada važan prinos oblikovanju rane hrvatske onomastičke misli daje Tomo Maretić (Frančić, 2015: 77).

Brozović Rončević (2010: 38) naglašava da iako začetke onomastičkih istraživanja u Hrvatskoj možemo pratiti od prvih jezikoslovnih istraživanja i etimoloških pokušaja tumačenja značenja imena, sustavan se razvitak onomastike kao samostalne jezikoslovne discipline primjećuje tek u prvoj polovici dvadesetog stoljeća, kao i u drugim europskim državama. Početno razdoblje sustavnih onomastičkih istraživanja svojim su radovima posebno obilježili Anton Mayer, Otto Franck i Konstantin Jireček, no kako se hrvatsko onomastičko nazivlje razvijalo usporedno s razvitkom onomastike kao samostalne jezikoslovne discipline, u prvom je redu vidljivo u djelima začetnika suvremene hrvatske onomastike Petra Skoka. Šimunović (2006: 397) navodi kako je Skokova zasluga što je „svojim radovima i svojim autoritetom pronio (...) hrvatsku onomastičku znanost izvan granica Hrvatske i uzdigao ju na zavidnu visinu europske onomastike toga vremena”. Nakon Skoka važan doprinos proučavanju hrvatske onimije dali su Blaž Jurišić, Mate Šimunović, Stjepan Sekereš, Živko Bjelanović, Ante Šupuk, Mate Hraste, Pavle Rogić, Vesna Jakić-Cestarić i drugi (Frančić, 2015: 77).

„U drugoj polovici dvadesetoga stoljeća Petar Šimunović, a donekle i Valentin Putanec, nastojali su usustaviti hrvatsko onomastičko nazivlje sukladno načelima oblikovanja onomastičkoga nazivlja u ostalim slavenskim jezicima, a na temelju obrazaca dogovorenih u radnoj skupini slavenskih (i tadašnjih istočnonjemačkih) onomastičara" (Brozović Rončević 2010: 38). Petar Šimunović ostavio je trag na suvremenoj hrvatskoj onomastici knjigama i radovima manjeg opsega. Za Šimunovića se može reći da je pokrenuo jedini hrvatski onomastički časopis, odgojio onomastički podmladak te učinio hrvatsku onomastiku prepoznatljivom u svjetskim razmjerima. Frančić (2015: 78) piše kako je hrvatska onimija vrlo slojevita i zanimljiva u vremenskom i u prostornom protegu. Unatoč brojnim radovima mnoštva istraživača, o kojima svjedoči bogata hrvatska onomastička bibliografija, navodi autorica Frančić, retrospektiva je objavljena u zasebnoj knjizi (Putanec, Šimunović, 1987), a tekuća izlazi u časopisu *Folia onomastica Croatica*.

2.3. Osnovna onomastička terminologija

Da hrvatska onomastika do danas još nema od struke usklađen rječnik onomastičkih naziva upozorila je Anđela Frančić (2006) u svom radu *Što je osobno ime?*. Onomastičko nazivlje svih slavenskih jezika utemeljeno je početkom 80-ih godina 20. stoljeća zajedničkim zalaganjem vodećih onomastičara iz svih slavenskih naroda. Na temelju njihovih zaključaka objavljen je 1983. u Skopju onomastički priručnik naziva *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika*. Za razliku od drugih europskih jezika, slavenska se onomastička terminologija najvećim dijelom temelji na internacionalizmima grčkoga podrijetla (Brozović Rončević, 2010: 41). Onomastičko je nazivlje ranije spomenutog priručnika djelomice preradio i objavio Petar Šimunović u poglavlju pod naslovom „Hrvatska onomastička terminologija“ u knjizi *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*, gdje u prilogu pod naslovom *Priručni rječnik hrvatskih onomastičkih termina* obrađuje nazive koji se rabe u onomastičkoj terminologiji. Nazivlje je podijeljeno u skupine *bionima* i *abionima*, a u okviru potonjih jesu dvije osnovne skupine: *toponimi* i *krematonimi*. Bionimi obuhvaćaju vlastita imena svih živih bića. Vlastita imena ljudi nazivaju se *antroponimi*, a odnose se na osobna imena, prezimena, nadimke, patronime, pseudonime i drugo. Vlastita imena životinja jesu *zoonimi*, a vlastita imena biljaka *fitonimi*. Velike skupinu abionima čine *toponimi* (sva zemljopisna imena), *kozmonimi* (vlastita imena svega u svemiru što je izvan Zemlje) i *krematonimi* (vlastita imena svega ostaloga, npr. ustanova, brodova i slično). Toponime je dalje moguće podijeliti na *horonime* (vlastita imena većih područja, administrativnih ili prirodnih), *ojkonime* (vlastita imena cjelovitih naseljenih mjesta) i *anojkonime* (vlastita imena uglavnom nenaseljenih većih ili manjih specifičnih lokaliteta). Među anojkonime ubrajaju se *hidronimi*, *oronimi*, *speleonimi*, *mikrotoponimi* i *hodonimi*. Šimunović (2009: 15) dodatno skreće pažnju na neustaljenost naziva *krematonim*, koji u europskoj onomastici i hrvatskim pravopisnim priručnicima nije istoznačno definiran.

Budući da se ovaj rad bavi isključivo prezimenima, važno je detaljnije proučiti upravo skupinu u koju ih ubrajamo. Antroponime čine vlastita imena ljudi, pojedinačna i skupna. Pojedinačni su antroponimi osobna imena, prezimena, odmilice, nadimci, pseudonimi, patronimi, matronimi, kriptonimi, hagionimi i marionimi. Antroponime proučava grana onomastike koja se naziva antroponomastika. Među antroponime u najširem smislu ubrajaju se i pseudoantroponimi ili imena mitoloških bića s antropomorfnim obilježjima, ali i teonimi ili imena božanstava kojima se pripisuju određene ljudske osobine.

Najbrojniji su pojedinačni antroponimi osobna imena i prezimena. Osobna su imena stariji onomastički sloj, što dokazuju i brojni starohrvatski jezični spomenici i imena starohrvatskih kraljeva. Ljudi su nekada imali samo osobna imena. Šimunović (1995: 16) navodi kako nastanak prezimena „vezujemo uz feudalni poredak, kad se porodica organizirala kao krvna i proizvodna jedinica, uključena u stalež povlaštenih ili u stalež potlačenih." Dakle, ti su se staleži razlikovali po prezimenima, a plemićima su ona bila potrebna za osiguravanje nasljednih prava, položaja i imetka. Prezimenima su bitna obilježja *stalnost, nepromjenjivost i nasljednost* (Šimunović, 1995: 69).

2.4. Izazovi i potrebe suvremene hrvatske onomastike

Frančić (2015) upozorava kako je znatan dio hrvatske onimije istražen, ali postoji još velik dio koji treba istražiti kako bi se na osnovi radova koji pokrivaju povijesnu i suvremenu onimiju, arhivsku građu i terenske zapise hrvatskoga sjevera i juga, istoka i zapada izradila sumarna djela o hrvatskoj onimiji: „Sve što od imenske svekolikosti dosad nije obrađeno izazovom je za onomastičara – neki hrvatski krajevi još su gotovo potpunom nepoznanicom kad su imena u pitanju, a vrata u pojedine dijelove onimije i načine njihove raščlambe tek su odškrinuta" (Frančić, 2015: 80). Osim toga, izazov predstavlja i ono što je istraženo, a od tih je istraživanja prošlo dosta vremena. Nužno je provjeriti je li došlo do promjena, u čemu se one očituju, što ih je uzrokovalo i slično. Izazovom autorica smatra i izlazak iz uskih onomastičkih krugova te upozoravanje zajednice na nužnost bavljenja imenima te potrebu pozornoga izbora osobnog imena kojem moda neće biti jedini kriterij odabira: „U posljednje su nam vrijeme usta puna globalizacije, odnosno potrebe otpora globalizacijskim procesima, a kad su imena u pitanju, svjesno se dajemo zahvatiti globalizacijskim trendovima imenovanja, brišemo i odričemo se svojega, a da nas nitko na to ne prisiljava" (Frančić, 2015: 81). Kao svjedoke toga autorica navodi osobna imena hrvatske djece, imena hrvatskih privatnih tvrtki, imena hrvatskih proizvoda i drugo. Neupitno najpotpuniji popis hrvatskih onomastičkih termina sadržava *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika*. Ipak, ne umanjujući mu vrijednost u vrijeme kada je nastao ni ulogu koju je imao ili ima u hrvatskoj onomastici, autorica upozorava na potrebu za suvremeno koncipiranim rječnikom onomastičkih termina. Pri njegovoj izradbi potrebno je uzeti u obzir i terminologiju što ju sadržava priručnik, korigirati ju i dopuniti. Njime bi se, smatra autorica, umanjile brojne terminološke različitosti u radovima hrvatskih onomastičara, a posebno neonomastičara koji se u svojim radovima dotiču imenske problematike. Postojanjem suvremenog onomastičkog rječnika izbjegle bi se nejasnoće koje još i sada stvaraju sinonimni i homonimni termini.

3. VOKATIV

U hrvatskom standardnom jeziku sedam je padeža: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, lokativ i instrumental. Svaki od navedenih padeža ima značenje i funkciju. Dok ostali padeži imaju više značenja, nominativ i vokativ po tom su pitanju skromniji. Naime, temeljna je funkcija nominativa subjekt u rečenici, a vokativu je funkcija obraćanje nekome ili dozivanje (Raguž, 1997: 119). Postoje tumačenja prema kojima vokativ nije „pravi“ padež ukoliko se u obzir uzmu sintaktički i semantički kriteriji, no Brozović (1999: 176) ipak navodi kako po tvorbenim i formalnim morfološkim kriterijima vokativ to jest. Pranjković (2002, prema Glušac i Mikić Čolić, 2017: 2) naglašava kako se već pri samom određenju vokativa kao padeža ukazuje na njegovu sintaktičku samostalnost i funkcionalne osobitosti, kao i na izraženu komunikativnu suznačnost te u vezi s time i kontekstualnu uključenost.

3.1. Pregled literature o vokativu prezimena

Među jezičnim savjetima Hrvatskog radija objavljenima u knjizi *Govorimo hrvatski* nalaze se dva savjeta o vokativu prezimena. U jednom od njih Nives Opačić upozorava kako je pogrešno reći *Gospodine Kovačić* jer dvije imenice u apozicijskom odnosu ne stoje u istom padežu, a morale bi stajati (*Govorimo hrvatski*, 1997: 379). U drugom savjetu Mile Mamić pokušava odgovoriti kako se obratiti nositeljima prezimena kod kojih bi u vokativu došlo do glasovne promjene ukoliko bi se upotrijebio nastavak *-e*. Mamić piše kako se u suvremenom hrvatskom jeziku može zapaziti težnja za dealomorfizacijom, odnosno izbjegavanjem glasovne promjene u osnovi riječi. U skladu s tom težnjom često se nailazi na nastavak *-u* tamo gdje bi po općem pravilo trebalo biti *-e*. Autor dodaje i činjenicu da hrvatska jezična norma dopušta, na temelju uporabe u svakodnevnoj praksi, da kod prezimena koja završavaju na *-ac* i *-ak*, odnosno *-ec* i *-ek* te prezimena koja su postala od opće imenice vokativ jednine bude jednak nominativu. Mamić ne daje ni jednoj mogućnosti prednost te navodi kako su posrijedi dva jezična osjećaja u tom pogledu i da je kajkavski jezični osjećaj sigurno utjecao na stanovitu korekciju štokavske jezične norme. Pri kraju savjeta autor zaključuje kako je u takvim prezimenima vokativ bez nastavka primjereniji kajkavskoj sredini, a vokativ s nastavkom štokavskoj (*Govorimo hrvatski*, 1997: 381).

Težak (1991: 88) vokativnim oblicima s nastavkom daje prednost pred nominativnim oblicima, no priznaje i to da gramatičari dopuštaju nominativni lik u vokativu:

- a) stranih osobnih imena (*Mark, Harris*)
- b) naših prezimena na *-ac, -ec, -ak, -ek* (*Barac, Vrabec, Jurak, Tomek*)

c) naših prezimena koja su po postojanju opće imenice (*Ćuk, Kolar, Novak, Skok*)

d) prezimena koja završavaju na *k, g, h, c* (*Ruk, Herceg, Vlah, Žic*).

Težak objašnjava kako su na taj način otvorena vrata vokativnim dvojnostima te navodi da se nekome možemo „obraćati s *druže Novače* i *druže Novak, gospodine Harris* i *gospodine Harrise*“ (Težak, 1991: 88). Osim toga, Težak navodi i kako nastavkom *-u* mogu završavati sva ona prezimena koja bi zbog nastavka *-e* pretrpjela značajne glasovne promjene.

Težak i Babić (2005: 100) u *Gramatici hrvatskoga jezika* navode da je najčešći vokativni nastavak *-e*, no ne navode i kada tim nastavkom treba tvoriti vokativ. Objašnjeno je u kojim se slučajevima vokativ tvori ostalim nastavcima (*-u, -o, -a, -Ø*) pa tako piše da imenice koje u nominativu završavaju na nepčanic u vokativu imaju nastavak *-u*. Nastavkom *-u* vokativ tvore i imenice koje završavaju na *-ic, -č(a)c, -č(a)k, -ć(a)c, -d(a)k, -dž(a)k, -đ(a)k, -t(a)k* i *-z(a)g*, imenice na *-k, -g, -h, -c* preuzete iz drugih jezika u novije doba te etnici i toponimi na *-ez, -iz* i *-uz*. Takvo se pravilo može pronaći i u gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* gdje se nastavak *-u* dopušta kod imenica sa završetcima *-ez, -iz* i *-uz* ne samo ako znače mjesno i etničko ime nego i obiteljsko ime (Babić i sur., 2007: 317). Nadalje, autori spominju i dvojne nastavke (*-e* ili *-u*), koji su dopušteni kod imenica koje u N jd. završavaju na *-ar, -er* i *-ir*. No Alen Orlić (2011: 38) u svom radu navodi kako je u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* D. Raguža dodatno istaknuto i to da je kod imenica s tim trima završetcima češći i običniji nastavak *-u*. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* J. Silića i I. Pranjkovića otkriva jedino to da osobna imena na *-ica* u vokativu dobivaju nastavak *-e*, a „osobna imena koja ne završavaju na *-ic-a* imaju u vokativu bilo morfem *-o* bilo morfem *-a*“ te da „takve osobne imenice muškoga spola imaju u vokativu samo morfem *-a*: *Ilij-a, Matij-a, Nikol-a*.“ (Silić i Pranjković, 2007: 109).

Kada Raguž (1997: 44) piše o vokativu jednine, uz pravila o nastavcima navodi i primjere pojedinih prezimena. Za nastavak *-o* piše kako se treba rabiti samo u dvosložnim imenima i prezimenima s dugim uzlaznim naglaskom (npr. *Míra* i *Vída*), dok će ostala imena i prezimena s nastavkom *-a* u nominativu jednine zadržati taj nastavak i u vokativu (npr. *Ivica, Bevanda* i *Mateša*). Osim toga, prezimena se još spominju u *Gramatici hrvatskoga jezika za osnovno jezično obrazovanje*, gdje piše da vokativ na *-o* imaju imenice na *-ica* s više od dvaju slogova kada znače prezime, a vokativ na *-a* prezimena koja završavaju na *-a* u nominativu jednine (Težak i Babić, 2005: 110). Već je spomenuto i izostavljanje vokativnoga nastavka u domaćim prezimenima ukoliko bi se osnova izmijenila (Raguž, 1997: 11), na što upozorava i gramatika *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* (Babić i sur., 2007: 318).

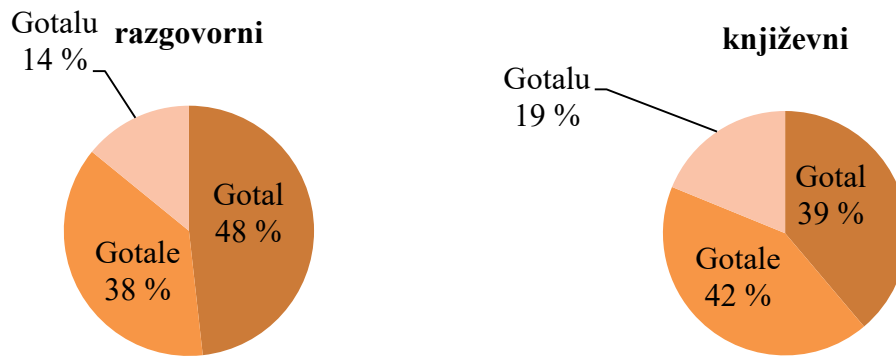
4. IMENA U VOKATIVU

4.1. Opis metodologije i ciljevi istraživanja

Istraživanje provedeno u sklopu ovog rada bavi se odstupanjima od jezične norme u uporabi nastavaka u vokativu prezimena, odnosno nastavaka koji nisu propisani u normativnim priručnicima. Osnovni je cilj utvrditi koliko se govor ispitanika podudara s jezičnom normom. Kako visokoobrazovne ustanove trebaju promicati standardni jezik, od njihovih se polaznika očekuje da u velikoj mjeri poštuju jezičnu normu. Stoga su kao ispitanici odabrani studenti. Također, budući da je ranije objašnjeno kako je stanovnicima kajkavske sredine svojstvena uporaba vokativa prezimena bez nastavka, očekuje se da će studenti s tog područja češće birati nominativni oblik zadanih prezimena. Kako bi se utvrdio najčešći oblik izgovaranja zadanih prezimena u vokativu, provedeno je anketno istraživanje na skupini od 85 ispitanika. Od ukupnog broja ispitanika većina je s područja Slavonije (40), a manji broj s područja Središnje Hrvatske (24) i Dalmacije (21). Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju sa sljedećih su sveučilišta: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Zadru te Sveučilište u Splitu. U provedenoj se anketi ispitivao vokativni oblik za šesnaest prezimena, od kojih se četrnaest sklanjaju prema *a*-sklonidbi (*Gotal, Jurin, Šebalj, Kovač, Tomić, Aračić, Mihelc, Hodak, Budimir, Lončar, Sever, Balog, Stepinac* i *Poljak*) te dva prema *e*-sklonidbi (*Tukara* i *Vuleta*). Ispitanici su dobili uputu da za svako prezime odaberu jedan vokativni oblik koji bi upotrijebili u razgovornom jeziku, ali i onaj vokativni oblik koji smatraju gramatički ispravnim ili književnim. Od ispitanika se tražilo da zamisle kako je nositelj prezimena muškog spola jer su za ženski rod vokativi svih prezimena jednaki nominativu. Analizom odgovora utvrdit će se učestalost odstupanja od pravilnog izgovora prezimena u vokativu, što podrazumijeva pogrešnu uporabu vokativnih nastavaka. U analizi korpusa upotrebljavano je pet različitih normativnih priručnika: *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* S. Babića i suradnika (2007), *Praktična hrvatska gramatika* D. Raguža (1997), *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* J. Silića i I. Pranjkovića (2007), *Gramatika hrvatskoga jezika za osnovno jezično obrazovanje* S. Težaka i S. Babića (2005) te *Između stila i jezika* S. Težaka (2005).

4.2. Rezultati istraživanja

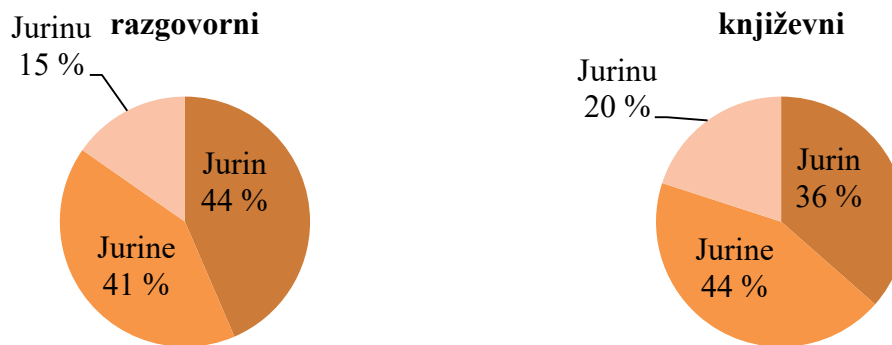
Slika 1. Oblik vokativa za prezime Gotal

Tablica 1. Oblik vokativa za prezime Gotal po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Gotal	57,5 %	55 %	50 %	25 %	28,5 %	23,8 %
Gotale	32,5 %	30 %	37,5 %	58,3 %	47,6 %	47,6 %
Gotalu	10 %	15 %	12,5 %	16,7 %	23,8 %	28,5 %

Slika 2. Oblik vokativa za prezime Jurin

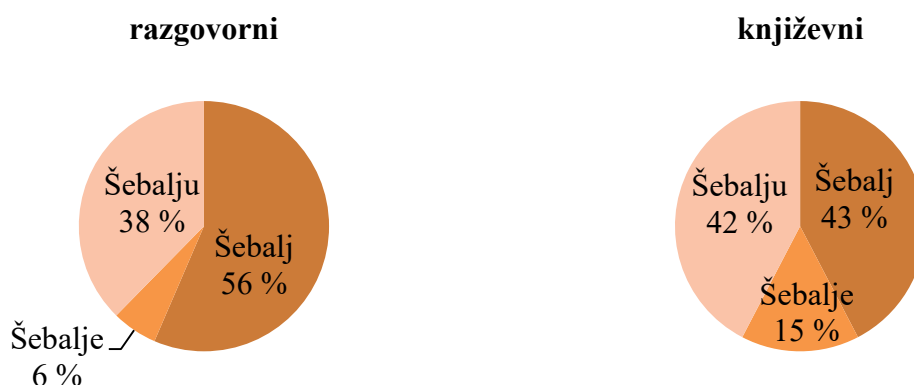

Tablica 2. Oblik vokativa za prezime Jurin po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Jurin	40 %	32,5 %	54,2 %	41,7 %	38,1 %	38,1 %
Jurine	42,5 %	42,5 %	33,3 %	45,8 %	47,6 %	42,9 %
Jurinu	17,5 %	25 %	12,5 %	12,5 %	14,3 %	19 %

U gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* navedeno je da se „nastavkom *-e* V jd. tvore imenice sa završnim nenepčanicom: b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, r, s, t, v, z“ (Babić i sur., 2007: 317) te je potom naveden po jedan primjer za svaki nenepčanik; uglavnom su za primjer navedene opće imenice, no navedeno je i jedno prezime (*Mraz*) te je stoga moguće zaključiti da bi prema toj gramatici ispravan vokativni oblik prezimena *Gotal* i *Jurin* glasio *Gotale* i *Jurine*. Do istoga bi se zaključka moglo doći posluži li se *Praktičnom hrvatskom gramatikom* (Raguž, 1997: 10), premda je u toj gramatici kao primjer navedeno samo šest imenica od kojih je jedna osobno ime, ali ni jedna nije prezime. Pomoću *Slike 1* i *Slike 2* jasno se da iščitati kako najveći broj ispitanika odabire vokativne oblike jednake onima u nominativu, no književnima najčešće smatraju oblike *Gotale* i *Jurine*. Ukoliko se rezultate analizira po regijama, uočiti će se poneke, ali ne i značajne razlike. Većina ispitanika s područja Slavonije smatra da je gramatički ispravan vokativ prezimena *Gotal* onaj jednak nominativu, a isti bi oblik njih 57,5 % upotrijebilo i u razgovoru. Iako prezime *Jurin* također završava na nepčani suglasnik, zanimljivo je kako veći broj prethodno spomenutih ispitanika ipak odabire oblik *Jurine*, a taj oblik smatraju i književnim. Za oblike *Gotal* i *Jurin* najčešće se odlučuju ispitanici s područja Središnje Hrvatske, no većina ih smatra kako je gramatički ispravnije upotrijebiti oblik s nastavkom *-e*. Ispitanici s područja Dalmacije u nešto većem broju koriste oblike *Gotale* i *Jurine* te izjavljuju da je oblik s nastavkom *-e* gramatički ispravan, a ranije je objašnjeno kako prema gramatikama taj oblik doista i jest ispravan.

Slika 3. *Oblik vokativa za prezime Še balj*

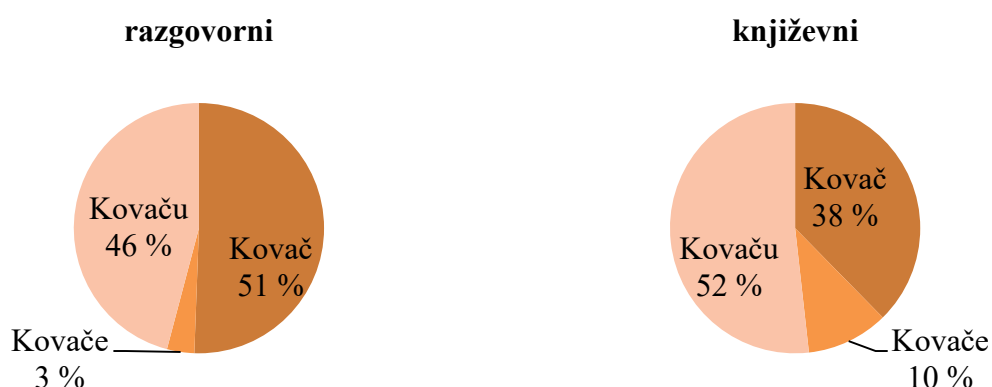

Tablica 3. *Oblik vokativa za prezime Šebalj po regijama*

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Šebalj	57,5 %	55 %	54,2 %	20,8 %	57,2 %	42,9 %
Šebalje	5 %	7,5 %	4,1 %	29,2 %	9,5 %	14,2 %
Šebalju	37,5 %	37,5 %	41,7 %	50 %	33,3 %	42,9 %

Slika 4. *Oblik vokativa za prezime Kovač*

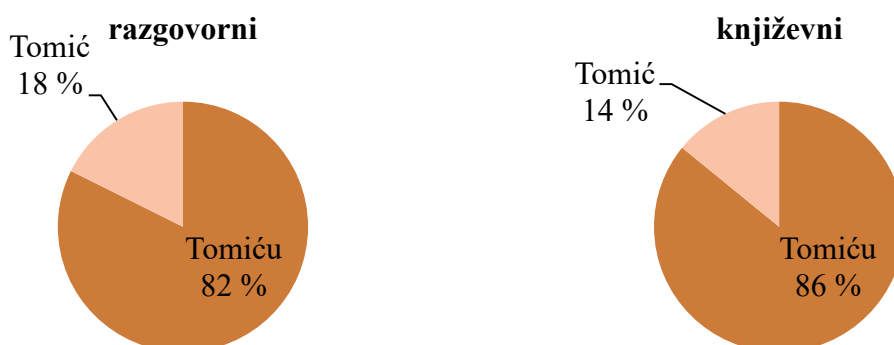
Tablica 4. *Oblik vokativa za prezime Kovač po regijama*

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Kovač	47,5 %	45 %	54,2 %	20,8 %	52,4 %	42,9 %
Kovače	2,5 %	5 %	0 %	16,7 %	9,5 %	14,2 %
Kovaču	50 %	50 %	45,8 %	62,5 %	38,1 %	42,9 %

Imenicu *kovač* navode *Praktična hrvatska gramatika* (Raguž, 1997: 10) te *Gramatika hrvatskoga jezika* (Silić i Pranjković, 2007: 99), no kao opću imenicu, a ne kao prezime. Budući da ta imenica završava na nepčanic, obje gramatike navode da u vokativu dobiva nastavak *-u*. Prema gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, „nastavkom *-u* tvore V jd. imenice koje završavaju na nepčanic“ (Babić i sur., 2007: 317) pa bi prema tomu valjani gramatički oblik prezimena *Šebalj* i *Kovač* bio onaj s nastavkom *-u* (*Šebalju* i *Kovaču*). Gramatički ispravnim oblik *Šebalju* smatra 42 %, a oblik *Kovaču* 52 % od ukupnog broja ispitanika. Ipak, pokazalo se da se više od polovice ispitanika u svakodnevnom

razgovoru odlučuje za oblike jednake nominativu. Iz *Tablice 3* vidljivo je da većina ispitanika iz svih triju regija pri obraćanju muškoj osobi prezimena *Šebalj* upotrebljava vokativni oblik jednak nominativu, no razlika je u tome što ispitanici s područja Slavonije taj oblik smatraju i književnim, dok se ostali većim dijelom odlučuju za opciju s nastavkom *-u*. *Tablica 4* otkriva slične rezultate za prezime *Kovač*. Naime, ispitanici iz triju odabranih regija u velikom se broju slažu u tome da je gramatički ispravno reći *Kovaču*, no dok će Slavonci taj oblik zaista i upotrijebiti, ostali ispitanici radije se odlučuju za oblik jednak nominativu. Uvjerljivo najmanji postotak ispitanika svih triju skupina upotrijebio bi vokativni nastavak *-e*.

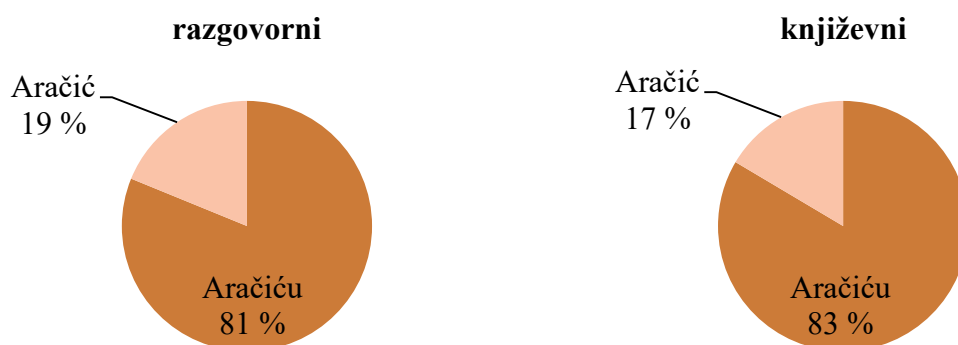
Slika 5. *Oblik vokativa za prezime Tomić*

Tablica 5. *Oblik vokativa za prezime Tomić po regijama*

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Tomić	10 %	10 %	29,2 %	16,7 %	19,5 %	19,5 %
Tomiću	90 %	90 %	70,8 %	83,3 %	80,5 %	80,5 %

Slika 6. *Oblik vokativa za prezime Aračić*

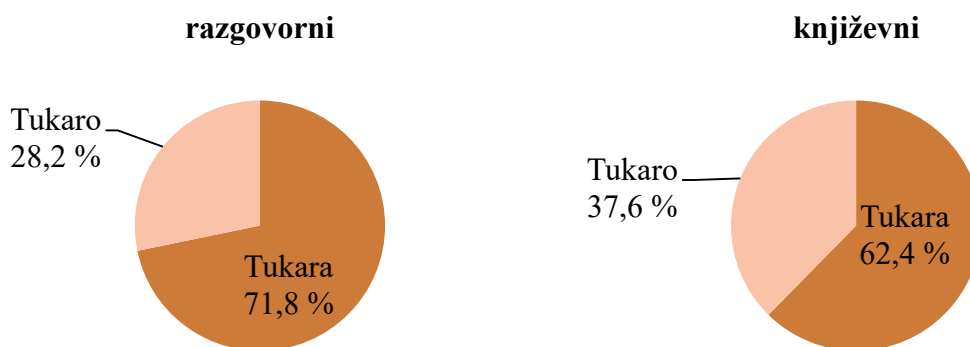
Tablica 6. *Oblik vokativa za prezime Aračić po regijama*

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Aračić	7,5 %	10 %	33,3 %	20,8 %	23,8 %	23,8 %
Aračiću	92,5 %	90 %	66,7 %	79,2 %	76,2 %	76,2 %

Premda hrvatske gramatike u primjerima za vokativ rijetko navode prezimena, u nekima se kao potvrda da nastavak *-u* dolazi iza nepčanih glasova navode i prezimena: *Babiću* (Raguž, 1997: 10), *Miliću, dođi!* (Težak i Babić, 2005: 100). *Slika 5 i slika 6* pokazuju da se više od 80 % ispitanika odlučuje za nastavak *-u* u vokativu prezimena *Tomić* i *Aračić*, a još veći broj njih smatra oblik s nastavkom *-u* gramatički ispravnim. Ukoliko se usporede odabrane regije, neke značajnije razlike ne daju se uočiti, no vidljivo je da ispitanici s područja Središnje Hrvatske češće od ostalih ispitanika izjednačuju vokativ prezimena na *-ić* s nominativom.

U anketi se ispitivao i vokativni oblik dvaju prezimena koja su posebna po tome što pripadaju *e*-sklonidbi, a to su *Tukara* i *Vuleta*.

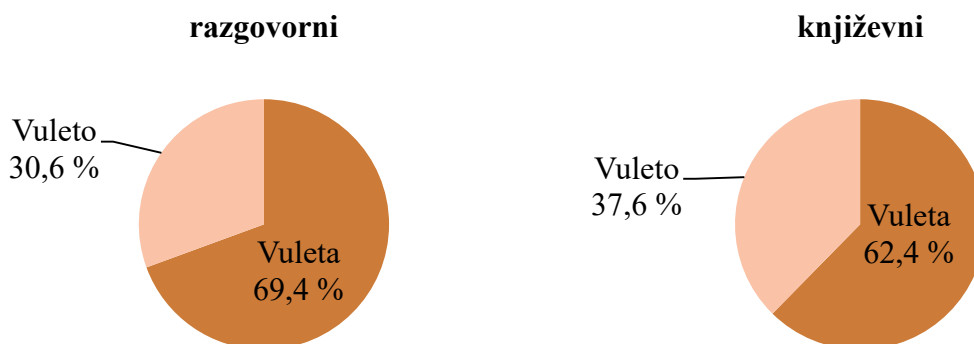
Slika 7. *Oblik vokativa za prezime Tukara*

Tablica 7. *Oblik vokativa za prezime Tukara po regijama*

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Tukara	80 %	82,5 %	79,2 %	45,8 %	47,6 %	57,2 %
Tukaro	20 %	17,5 %	20,8 %	54,2 %	52,4 %	42,8 %

Slika 8. Oblik vokativa za prezime *Vuleta*

Tablica 8. Oblik vokativa za prezime *Vuleta* po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Vuleta	77,5 %	82,5 %	83,3 %	45,8 %	42,8%	57,2 %
Vuleto	22,5 %	17,5 %	16,7 %	54,2 %	57,2 %	42,8 %

Jonke je još 1965. godine u knjizi *Književni jezik u teoriji i praksi* naveo prezime *Vončina* kao jedno od onih prezimena koja imaju vokativ jednak nominativu jer tako trebaju glasiti vokativi prezimena koja u nominativu završavaju samoglasnikom *-a* (Jonke, 1965: 278). Kada suvremene hrvatske gramatike spominju vokativ prezimena s nastavkom *-a* u nominativu jednine, navode da zadržavaju nominativni nastavak „u konvencionalnom, stilski neobilježenom oslovljavanju“ (Težak i Babić, 2005: 110). Raguž (1997: 44) ističe da vokativ s nastavkom *-o* imaju samo dvosložna prezimena s dugim uzlaznim naglaskom (npr. *Vida*). Ipak, više od polovice studenata s područja Dalmacije upotrijebili bi vokativni oblik s nastavkom *-o* u prezimena *Tukara* i *Vuleta*, a čak ih 42,8 % smatra da je taj oblik i gramatički ispravan. I većina ispitanika s područja Središnje Hrvatske smatra da su oblici *Tukaro* i *Vuleto* ispravan gramatički oblici, no znatno bi ih manje taj oblik i upotrijebilo. Studenti s područja Slavonije u visokom bi postotku zadržali nastavak *-a* u vokativu oba prezimena, a 82,5 % ih smatra da je taj nastavak i gramatički ispravan. *Slika 7* i *slika 8* prikazuju da se čak više od dvije trećine svih ispitanih odlučuje za vokativne oblike *Tukara* i *Vuleta*, približan ih broj smatra kako su ti oblici ujedno i književni.

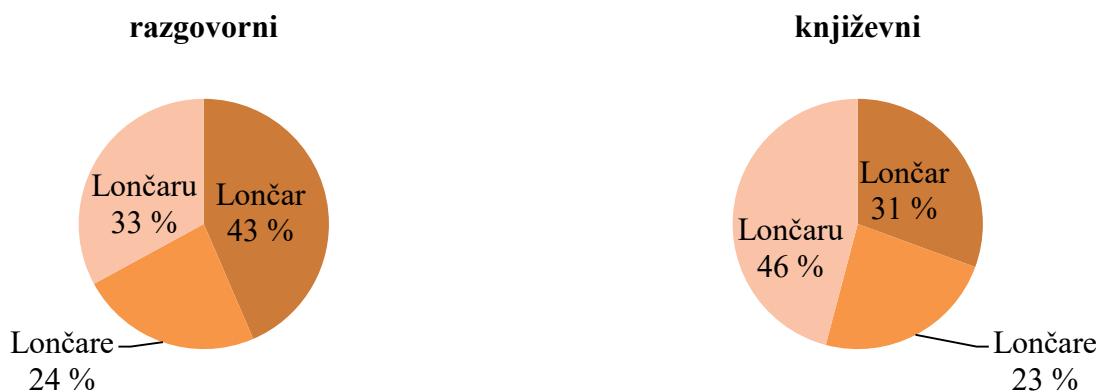
Slika 9. Oblik vokativa za prezime Budimir

Tablica 9. Oblik vokativa za prezime Budimir po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Budimir	27,5 %	20 %	62,5 %	16,7 %	33,3 %	23,8 %
Budumire	12,5 %	10 %	8,3 %	16,7 %	23,8 %	28,6 %
Budimiru	60 %	70 %	29,2 %	66,6 %	42,9 %	47,6 %

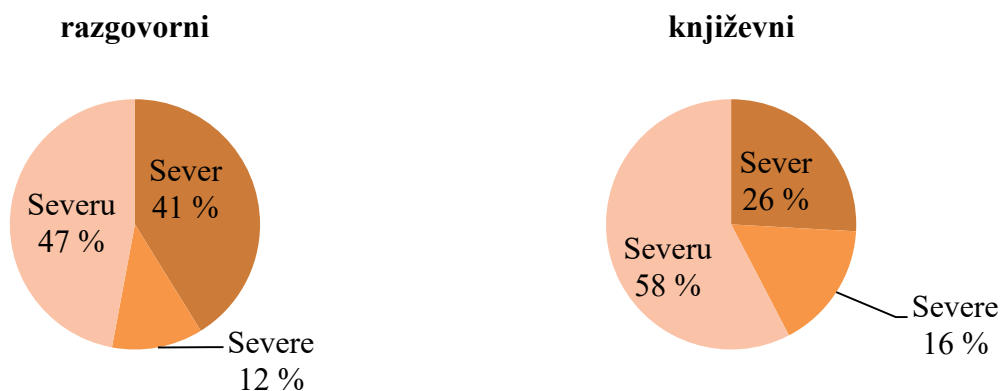
Slika 10. Oblik vokativa za prezime Lončar

Tablica 10. Oblik vokativa za prezime Lončar po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Lončar	37,5 %	37,5 %	45,8 %	20,9 %	52,4 %	28,6 %
Lončare	17,5 %	15 %	33,3 %	33,3 %	23,8 %	28,6 %
Lončaru	45 %	47,5 %	20,9 %	45,8 %	23,8 %	42,8 %

Slika 11. Oblik vokativa za prezime Sever

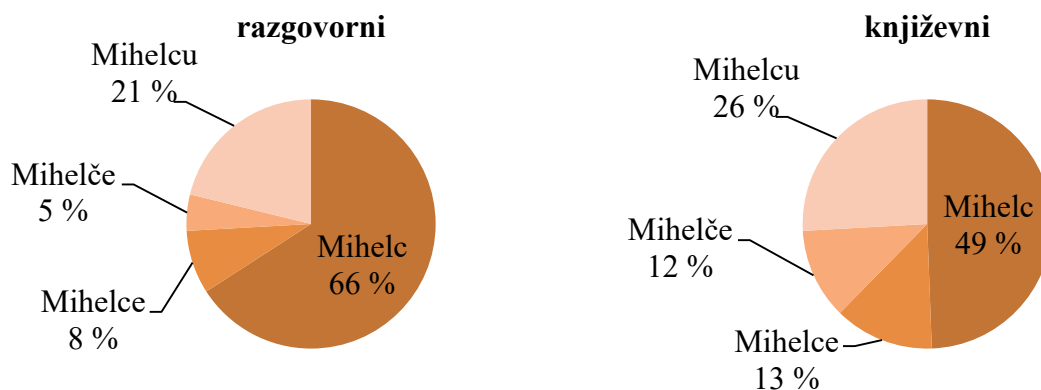

Tablica 11. Oblik vokativa za prezime Sever po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Sever	37,5 %	32,5 %	54,2 %	16,7 %	33,3 %	23,8 %
Severe	10 %	7,5 %	8,3 %	20,8 %	19,1 %	28,6 %
Severu	52,5 %	60 %	37,5 %	62,5 %	47,6 %	47,6 %

Anketa je sadržavala i tri prezimena koja završavaju glasom *r*, *Budimir*, *Lončar* i *Sever*. U *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* Raguž piše da imenice koje u N jd. završavaju sufiksom *-ar*, *-er* ili *-ir* „načelno u vokativu jd. imaju ili *-e* ili *-u*, ali je češće i običnije *-u*“ te navodi nekoliko imenica za primjer, no nijedno prezime (Raguž, 1997: 10). U gramatici *Glasovi i oblici* također piše da u vokativu jd. „dvojne nastavke *-e* ili *-u* mogu imati imenice na *-ar*, *-er*, *-ir*“ te je istaknuto da u novije vrijeme preteže nastavak *-u* (Babić i sur., 2007: 317). Međutim, ni u toj gramatici među primjerima nema prezimena. Da je nastavak *-u* češći, potvrđuju rezultati prikazani na *Slici 9*, *10* i *11*. Također, bitno je uočiti i to kako je taj nastavak kod više od polovice ispitanika smatran gramatički ispravnim. No ipak je zabilježena razlika kada je u pitanju prezime *Lončar*, za čiji se nominativni oblik odlučio veći broj ispitanika. Usporede li se rezultati dobiveni za pojedinačne regije, jasno je kako se ispitanici s područja Središnje Hrvatske znatno češće odlučuju za varijantu bez nastavka nego ispitanici iz preostalih dviju regija. Osim toga, iz prethodne tri tablice moguće je iščitati i to da nastavak *-u* u najvećem postotku rabe ispitanici s područja Slavonije. Zanimljivo je također i to kako polovica posljednje preostale skupine ispitanika odabire varijantu bez nastavka za prezime *Lončar*, a prezimena *Budimir* i *Sever* većinom odlučuju dopuniti vokativnim nastavkom *-u*.

Slika 12. Oblik vokativa za prezime *Mihelc*

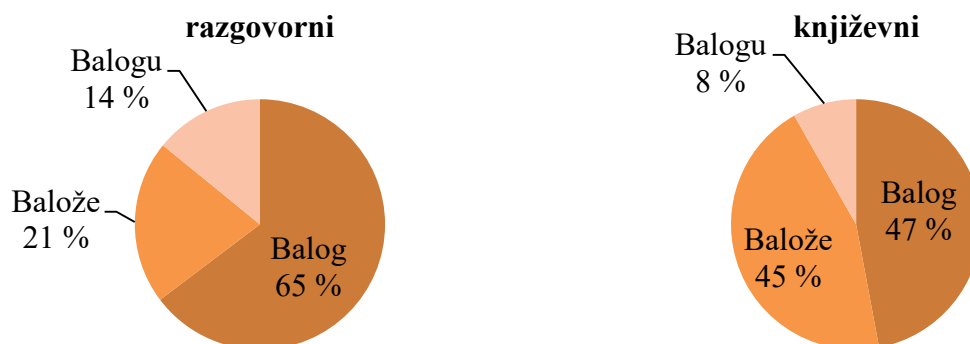

Tablica 12. Oblik vokativa za prezime *Mihelc* po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Mihelc	62,5 %	52,5 %	62,5 %	41,7 %	76,2 %	52,4 %
Mihelce	7,5 %	12,5 %	12,5 %	16,7 %	4,8 %	9,5 %
Mihelče	2,5 %	12,5 %	8,3 %	12,5 %	4,8 %	9,5 %
Mihelcu	27,5 %	22,5 %	16,7 %	29,1 %	14,2 %	28,6 %

U *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* Raguž (1997: 11) navodi da vokativnog nastavka često nema ako bi se osnova izmijenila, „npr. ostaje obično: *Skok, Žic, Zec, Mulc, Maček* i sl. Ali to ne znači da ne mogu dobiti vokativni oblik, ali osobito stilski obilježen: *Skoče, Žiče...*“. Pišući o prezimenima u vokativu, Težak prednost pred nominativnim oblicima daje vokativnim oblicima s nastavkom. Po uzoru na prethodne navode dvaju autora, u anketi su ispitivani vokativni oblici prezimena *Mihelc*. Rezultati prikazani na *Slici 12* dokazuju da dvije trećine ispitanika ne bi upotrijebilo vokativni nastavak, a većina ih taj oblik smatra i književnim, no ipak u nešto manjem postotku od razgovornog. Značajan je i postotak u kojem bi ispitanici upotrijebili vokativni nastavak *-u* (21 %), a još značajniji onaj u kojem oblik *Mihelcu* smatraju gramatički ispravnim (26 %). Vokativni oblik koji bi gramatike dopustile, iako osobito stilski obilježen, bio bi *Mihelče*, no takav bi oblik upotrijebio vrlo mali postotak ispitanika. Zanimljivo je da, iako također u malom postotku, veći broj ispitanika odlučio se za oblik *Mihelce* nego za oblik *Mihelče*. Dakle, radi se o vokativnom obliku s nastavkom *-e*, no bez provedene glasovne promjene (palatalizacije). Promotri li se *Tablica 12*, moguće je zaključiti da između triju regija ne postoje značajne razlike u odabiru vokativnog oblika, no Slavonci će nešto češće upotrijebiti varijantu s nastavkom *-u*.

Slika 13. Oblik vokativa za prezime Balog

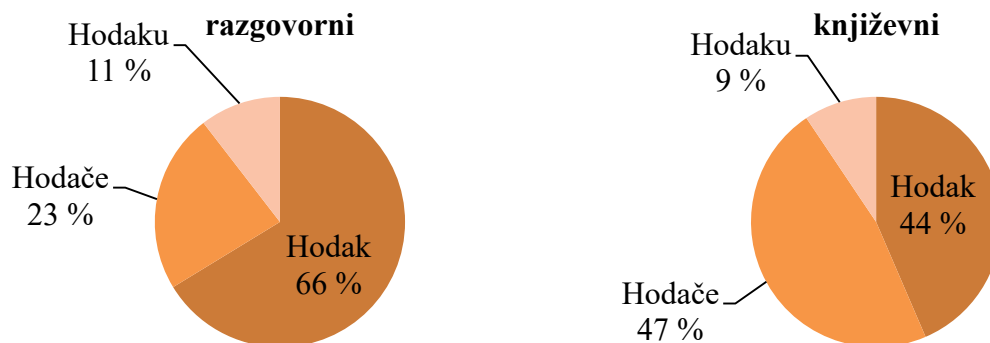

Tablica 13. Oblik vokativa za prezime Balog po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Balog	62,5 %	67,5 %	75 %	25 %	57,1 %	33,3 %
Balože	15 %	25 %	20,8 %	66,7 %	33,3 %	57,1 %
Balogu	22,5 %	7,5 %	4,2 %	8,3 %	9,4 %	9,4 %

Kada je u pitanju prezime Balog, *Slika 13* prikazuje kako bi 65 % ispitanika odabralo varijantu bez nastavka, no književim ipak 45 % studenata smatra oblik *Balože*, koji bi Raguž (1997: 11) opisao kao izrazito stilski obilježen. Trećina ispitanika s područja Dalmacije ipak bi taj oblik uporabila, a više ih od polovice misli kako je on i gramatički pravilan. Nadalje, s njima će se složiti i 66,7 % ispitanika s područja Središnje Hrvatske, no taj oblik neće rabiti u razgovoru, već se više od dvije trećine njih odlučuje za opciju *Balog*. Ispitani studenti s područja Slavonije u velikom se broju odlučuju za nominativni oblik u oba slučaja.

Slika 14. Oblik vokativa za prezime Hodak

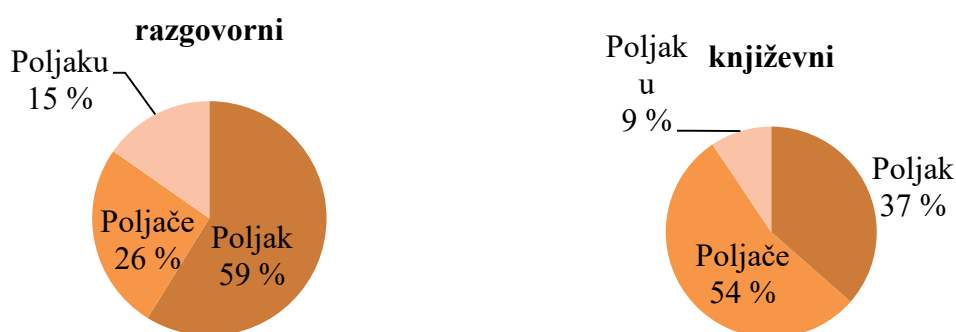

Tablica 14. Oblik vokativa za prezime Hodak po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
Hodak	65 %	55 %	75 %	29,2 %	61,9 %	38,1 %
Hodače	25 %	35 %	16,7 %	62,5 %	28,6 %	52,4 %
Hodaku	10 %	10 %	8,3 %	8,3 %	8,5 %	9,5 %

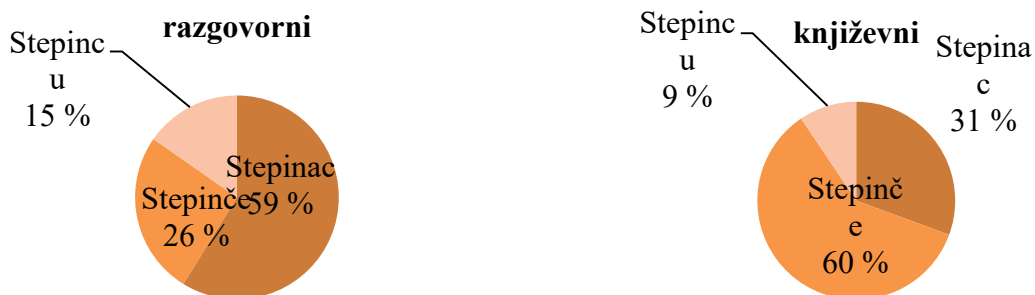
Slika 15. Oblik vokativa za prezime Poljak s odredbom

Tablica 15. Oblik vokativa za prezime Poljak s odrednom po regijama

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
gospodine Poljak	55 %	42,5 %	75 %	29,2 %	47,6 %	33,3 %
gospodine Poljače	25 %	45 %	12,5 %	66,7 %	42,9 %	57,1 %
gospodine Poljaku	20 %	12,5 %	12,5 %	4,1 %	9,5 %	9,6 %

Slika 16. Oblik vokativa za prezime Stepinac s odredbom

Tablica 16. *Oblik vokativa za prezime Stepinac s odredbom po regijama*

oblik vokativa	Slavonija		Središnja Hrvatska		Dalmacija	
	razgovorni	književni	razgovorni	književni	razgovorni	književni
gospodine Stepinac	45 %	35 %	66,7 %	20,8 %	47,6 %	33,3 %
gospodine Stepinče	35 %	52,5 %	20,8 %	75 %	38,1 %	57,1 %
gospodine Stepincu	20 %	12,5 %	12,5 %	4,2 %	14,3 %	9,6 %

Težak u jezičnom savjetniku *Hrvatski naš svagda(š)nji* navodi kako gramatičari dopuštaju nominativni oblik u vokativu naših prezimena na *-ac*, *-ec*, *-ak*, *-ek*. Stoga je jedno od prezimena u anketi bilo i *Hodak*, a čak se dvije trećine ispitanika odlučilo upravo za njegov nominativni oblik. Od ukupnog broja ispitanika njih 44 % misli kako je takav oblik ujedno i književni, dok 47 % ispitanika smatra da bi gramatički ispravniji oblik bio *Hodače*. *Tablica 14* pokazuje da se za nominativni oblik prezimena *Hodak* najčešće odlučuju ispitanici s područja Središnje Hrvatske, ali istovremeno u najvećem broju izjavljuju kako književnim smatraju vokativni oblik *Hodače*.

Težak u jezičnom savjetniku *Hrvatski naš svagda(š)nji* naglašava da je „prezime u vokativu kao i apozicija pred njom, pa nema razloga da se daje prednost nominativnome liku" (Težak, 1991: 87). Ipak, autor opisuje kako su otvorena vrata vokativnim dvojnostima: „I u književnim tekstovima dobrih pisaca i u pismima što ih primam od dobrih govornika standardne štokavštine sve češće čitam i čujem: *druže Petrović*, *profesore Škiljan*. Stoga mislim da suvremena norma mora biti dobrohotnija i u tim primjerima" (Težak, 1991: 88). Mamić pokušava pak odgovoriti na pitanje kako se obratiti nositeljima prezimena kod kojih bi u vokativu došlo do glasovne promjene ako bi se upotrijebio nastavak *-e* te piše da hrvatska jezična norma dopušta da kod prezimena koja završavaju na *-ac* i *-ak* odnosno *-ec* i *-ek* te prezimena koja su postala od opće imenice vokativ jednine bude jednak nominativu. Također, Mamić ističe kako je vokativ bez nastavka u takvim prezimenima primjereniji kajkavskoj sredini, što dokazuju i rezultati ankete prikazani u *Tablici 15* i *Tablici 16*. Naime, više od dvije trećine ispitanika s područja Središnje Hrvatske odlučilo se za vokativ bez nastavka u prezimenima *Poljak* i *Stepinac* s odredbom. Ispitanici ostalih dviju regija u velikom bi broju uporabili oblike *gospodine Poljak* i *gospodine Stepinac*, no više ih od polovice smatra kako je književni oblik onaj s nastavkom *-e*.

5. ZAKLJUČAK

Jezični se sustav tijekom vremena mijenja, prilagođavajući se pritom komunikacijskim potrebama svojih govornika. Promjene su naročito vidljive u području govorenoga jezika koji najlakše prihvaća inovacije. Upravo se u govoru najbolje može provjeriti korespondiraju li pravila propisana u jezičnim priručnicima s konkretnom uporabom standardnoga jezika. Suvremeni jezični savjetničari uglavnom ne posvećuju pozornost vokativu prezimena, a kako vidimo prema rezultatima ankete, govornici hrvatskoga jezika nisu sigurni koji bi vokativni oblik trebali upotrijebiti. To je najprije uočljivo na primjerima prezimena koja završavaju na *-ar*, *-er* i *-ir*. Naime, iako ne postoji razlog da se vokativni nastavci prezimena *Lončar*, *Sever* i *Budimir* razlikuju, ukupno 61,4 % ispitanika smatra da je vokativni oblik *Budimiru* gramatički ispravan, a za oblik *Lončaru* odlučilo se 15 % ispitanika manje. Kako visokoobrazovne ustanove trebaju promicati standardni jezik, od njihovih se polaznika očekuje da u velikoj mjeri poštuju jezičnu normu. Osim toga, može se očekivati da će na učestalost odmicanja od norme utjecati područje s kojeg ispitanici dolaze. Rezultati provedenog istraživanja potvrđuju da u izgovoru dijela studenata ipak postoji nesklad između propisanih pravila i komunikacijske prakse. Kroz zadane primjere, u kojima je bilo moguće odlučiti se za nastavke *-u*, *-e* ili oblik bez nastavka, lako je uočljivo da su uzus i norma u raskoraku. Također, istraživanjem je potvrđena pretpostavka da se odmaci od norme češće javljaju kod ispitanika s područja Središnje Hrvatske.

6. LITERATURA

1. Babić, Stjepan i sur., 2007., *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, Nakladni zavod Globus, Zagreb
2. Brozović Rončević, Dunja, 2010., Toponomastičko nazivlje između jezikoslovlja i zemljopisa, *Folia onomastica Croatica*, No. 19, str. 37-46.
3. Čilaš Šimpraga, Ankica, Irena Miloš (2014). *Vokativ prezimena muških osoba u hrvatskome jeziku*. Výuka jihoslovanských jazyků a literatur v dnešní Evropě. Brno: Občanské sdružení Porta Balkanica, 611–618.
4. Dulčić, Mihovil (ur.), 1997., *Govorimo hrvatski*, Hrvatski radio i Naklada NAPRIJED d.d., Zagreb
5. Frančić, Anđela, 2015., Suvremena hrvatska onomastika – izazovi, potrebe i mogućnosti, *Croatica : časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu*, Vol. 39 No. 59, str. 75-85.
6. Frančić, Anđela, 2006., Što je osobno ime?, *Folia onomastica Croatica*, No. 15, str. 71-80.
7. Glušac, Maja i Mikić Čolić, Ana, 2017., Jezične funkcije vokativa kao morfološke, sintaktičke i pragmatičko-semantičke kategorije, *Jezikoslovlje*, Vol. 18, No. 3, str. 447-472.
8. Jonke, Ljudevit, 1965., *Književni jezik u teoriji i praksi*, Znanje, Zagreb
9. Orlić, Alen, 2011. *Vokativ osobnih imena u hrvatskom jeziku*. Diplomski rad. Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek
10. Raguž, Dragutin, 1997., *Praktična hrvatska gramatika*, Medicinska naklada, Zagreb
11. Silić, Josip i Ivo Pranjković, 2007., *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb
12. Šimunović, Petar, 2006., *Hrvatska prezimena*, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb
13. Šimunović, Petar, 2009., *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb
14. Šimunović, Petar, 1995., *Hrvatska prezimena. Podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*. Golden marketing. Zagreb.
15. Težak, Stjepko, 1991., *Hrvatski naš svagda(š)nji*, Školske novine, Zagreb
16. Težak, Stjepko i Stjepan Babić, 2005., *Gramatika hrvatskoga jezika za osnovno jezično obrazovanje*, Školska knjiga, Zagreb
17. Težak, Stjepko, 2005., *Između jezika i stila*, Tipex, Zagreb